

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

[Sefer Melakhim]

[Sefer Melakhim]

Shelomoh ben Yitshak

5565 [1804/1805]

כא

[urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9706](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9706)

ושעוהו : דעם עויגוען אויסשפרונג , הען
דוא פערקייגערסט , איזט נאך נגערדיג ,
דען עס זיירט דאך , זעסטע ער היגען ,
פרידע אונד טרניע אין טייגען טאגען
דערפרישען ? (כ) דיא איבהיגע געג
שוכטע חזקיהו'ס , זיינע טאפפרקייט ,
וויא ער איינעווייניק אונד איינע וואססער
לויטונג אנלעגטע , אונד דארוך דאן
וואססער און דיא שטארט פיהרטע
פונדעט מאן בעשריבען אין דען יאהר
ביכערן דער קעניגע יהודה'ס .

(כא) חזקיהו ענטשליך צו וויגען
פעטערן , אונד זיין זאון מנשה ווארד
קעניג אן ווינער שטעללע .

כא (א) מנשה , וואר צוועלף יאהר
אלט , אלס ער קעניג ווארד , אונד
דענדטע פינף אונד פונפציג יאהרע אין
ירושלים . זיינע כוטטער היס הפצו
בה : (ב) ער טהאט , וואס דעם
עוויגען טיספיל , גלייך דען גרוועלן דער
פעלקער , דיא דער עוויגע פאר דען
קינדערן ישראל'ס אויסטרייב ; (ג) לויס
דיא העהען ווירער אויפבווען , דיא זיין
פאטער חזקיהו צערשטערטע , ער
ריכטעטע דעם בעל אלטערע , אונד
לעגטע אייגען האין אן , וויא אחאב ,
קעניג

חזקיהו אל'ישעיהו טוב דבר
יהוה אשר דברת ויאמר הלווא
אם שלום ואמת יהיה בימי :
(כ) ויתר דברי חזקיהו וכל
גבורתו ואשר עשה אלה
הברכה ואתה העלה ויבא
אתהמים העירה הלאהם
כחובים על ספר דברי הימים
למלכי יהודה : (כא) וישכב
חזקיהו עם אבתיו וימלך מנשה
בנו החתיו :

כא (א) בידשתים עשרה
שנה מנשה כמלכו
וחמישים וחמש שנה מלך
בירושלים ושם אמו הפציהכה :
(ב) ויעש הרע בעיני יהוה
פתועכות הגוים אשר הוריש
יהוה מפני בני ישראל : (ג) וישב
ויבן את הבמות אשר אבד

חזקיהו אביו ויקם מזבחות לבעל ויעש אשרה כאשר עשה

מכלל יופי אחאב

כ (א) מן אתה ולא תסי' , לא תרכא מסולי זה כי מתוך חולי זה תמות : (ט) הלך
הגל עשר מעלות , כמו ילך אל לו באיזה אות יבחר אם ילך הגל לפני עשר מעלות ברגע
א' או ישוב אחורנית עשר מעלות ואמר חזקיהו נקל לכל לנטות עשר מעלות כי הגלל במרוכתי
יהי' נקל האות שימהר במרוכתי ויתר ממנהנו אבל האות יהי' יותר חזק אם ישוב אחורנית
ממהלכו : [ועם במעלות אהו כי הוא צנח אוקס וק' בנורת אכן שעה דנחתת במסקנא
דאחו שמא לאחורנהי עשר שיען ר'ל במעלות היתא אכן מסומנת לדעת שעות היום] : (יג) בית
ככותה , כל בית חמדתו : שון הטוב , זה שון אפרסמן שלא הי' בכל העולם אלא ביריחו ואמרו
כי לפיכך נקרא יריחו : (יח) והיו סריסי' , ת' רברבין כמו שאקיס ועל דכיתל חנני' מיטא ועורי'
א' ר שהיו בקיכל מלך בכל והיו מכני יהודה מורע המלוכה ; (כ) ואת הקעלה , אמת המים :

מלכים ב כא

תרגום אשכנזי עה

אחאב מלך ישראל וישהחולכל
 צבא השמים ויעבד אלהים :
 (ו) ונבנה מזבחות בבית יהוה
 אשר אמר יהוה בירושלם
 אשים את שמי : (ה) ויבן
 מזבחות לכל צבא השמים
 בשתי חצרות בית יהוה :
 (ו) והעביר את בנו באשוענן
 ונחשועשה אוב וידענים הרבה
 לעשות הרע בעיני יהוה
 להכעיס : (ז) וישם את פסל
 האשרה אשר עשה בבית אשר
 אמר יהוה אל דוד ואל שלמה
 בנו בבית הזה וכירושלם אשר
 בחרתי מכל שבטי ישראל אשים
 את שמי לעולם : (ח) ולא
 אסוף להניד רגל ישראל מן
 האדמה אשר נתתי לאבותם
 רק אם ישמרו לעשות ככל
 אשר צויתים ולכל דת הורה
 אשר צוה אתם עבדי משה :

קעניג פאן ישראל טהאט ; בעטעטע
 דאן גאנצע דעער דעם היממעלס און
 דיהנצע איהם ; (ו) אונד בריעטע
 אלטערע אים הוינע גאטטעס , דא דאך
 דער עוינע זאגטע : אין ירושלים זיילל
 איך רעזידירען ; (ה) און ער דיכטעטע
 ער דעם היממעלס הער אלטערע , און
 דען ביידען פארהעפען דעם טעמפעלס ;
 (ו) ער לים זיינען זאך דורלס פייער
 פיררען , זאךד וואלקען בער אגען
 אונד שלאנגענבעשווערער , שווארצע
 קינסטלער אונד צייכענדייטער , אונד
 טהאט נאך פילעס , וואס דעם עוינען
 מיספעללט , אונד איהן ער צירנט ;
 (ז) דאן געצען בילד דעם האנים ,
 וועלכעס ער פערפערטיגען לים , זעצטע
 ער אין דען טעמפעל , פאן וועלכעס דער
 עוינע צו דוד אונד דעססען זאךדן
 שלמה שפראך : אין דזעם הוינע אונד
 אין ירושלים , דאן איך אים אללען
 שטעממען ישראל'ס ערוועהלטע , זיילל
 איך עוינע רעזידירען ; (ח) אונד איך
 ווערדע ישראל'ס פים ניכט אויס דעם
 לאנדע וואנדערן לאססען , דאן איך
 איהרען עלטערן גאב , זא לאנגע זיא
 גענויא נאך מיינען בעפעהלען האנדעלן ,
 אונד נאך דער לעהרע , דיא מיין דיהנער
 משה איהנען ערטהיילטע . (ט) אבער
 זיא געהארבטען ניכט , דען מנשה פער
 פיררען

(ט) ולא שמעו ויתעם מנשה לעשות את הורע מן הגוים

אשר באור

כא (ג) כאשר עשה אחאב , כי הוא החל לעשות אלהים כמלכו ישראל , כירעד סוף
 אחאב , לא רחישו לחקר מן המלטים שעשו אלהים , אלא שהיו הולכים בסמלת ירבעם
 (ד ק) . ולא אוסוף . אמר אוסוף , כי כשהיו חושבים היה מפליט בהם ותינתם , זכור
 מנידים ומגלים חותם מארנס , אף על פי שלא נלו גלות שלמה לפני דוד (הכ"ט) . להניד
 רגל ישראל , לטלטל ית
 (ט) אבער זיא געהארבטען ניכט , דען מנשה פער פיררען

פיהרטע ויא, נאך מעהר בעועם צו טהאן, אלס דיא פעלקער, דיא דער עוויגע איהרענטוועגען פערטילגטע. (י) דער עוויגע לים דאהער דורך וינע קנעלמע, דיא פראפעטען, פאלגענדעס זאגען: (יא) וויל מנשה, קעניג פאן יהודה, דיזע גרויעלטהאטען אויסאיכט, נאך מעהר בעועם טהוט, אלס דאז פאלק אמורי, דאז פאר וינער צייט וואר, אונד דורך וינע אבשייליכען געצען אויך יחזקיהו צו זינדען פערלייסעט: (יב) רחם זיילל איך, שפריכט דער עוויגע, גאטט ישראל'ס, איין זאלכעס אונגליק איבער ירושלים אונד יהודה ברינגען, דאס יעדעס, דער עס הערט, דיא אהרען געללען ווערדען. (יג) איבער ירושלים ווילל איך דיא מעסשנור שמדון'ס ציהען, דאז וענקלייא דעס היוועס אחאב'ס אויסהענגען, אונד עס זא ריין אויסשפיהלען, וויא מאן איינע שיססעל אויסשפיהלט; מאן מאכט זיא ריין, אונד שטירצט זיא דאן אום. (יד) דען רעסט מיינעם ערבטהיילס ווערדען.

באור

ישראל - (הכסדי) * (יב) הצלמה שחי אזנו, רופה לאמר, שמוח התרועה והתפעלות, שיקרה לו מואת השמיעה הרעה, ידמה לו, שהיה קול הגרה באזניו. (רלכ"ג). (יג) ונטייתו על ירושלים וכו'. רופה לאמר, שתכתן ביד אויב, כעונשנתנה שארון ביד מלך אשור. (הכ"ל) * זאת משקולת בית אחאב, הוא אכן העופרת, שבנין בו, ואמר זה על נד המשל לענין חרבן בית אחאב והכלותו, וכן אמר, שיכלו מירושלים ונטייה. (הכ"ל) * וכן חרגום הכסדי: ואונד על ירושל'ית חוט שורבן שמרון, וית משקול' גרות בית אחאב * ומחיתו, ענין קיטח. (רד"ק) * הצלחה, הקערה. (הכ"ל) * וכן מתורגם אשכנזית. מחרה וגו', פירוש, כאשר ימחה האדם את הכלת, שמוחה חותה, ואמר כך תופכה על פניה, כדי שלא תתענף, כן ימחה ירושלים, וינקח אותה מאנשיה, ואמר כך ימריכנה. (הכ"ל) *

אשר השמיד יהוה מפני בני ישראל: (י) וידבר יהוה ביד עבדיו הנביאים לאמר: (יא) יען אשר עשה מנשה מלך יהודה החעבות האלה תרע מבל אשר עשו האמרי אשר לפניו ויחטיא גם את יהודה בגלוליו: (יב) לכן כה אמר יהוה אלהי ישראל הנני מביא רעה על ירושלים ויהודה אשר כל שמעיו תצלנה שתי אזניו: (יג) ונטייתו על ירושלים את קו שמרון ואת משקלת בית אחאב ומחיתו את ירושלים כאשר ימחה את הצלחה מחה והפך על פניה: (יד) ונטייתו

רשי

כא (י) ביד עבדיו הנביאים * נחוס וחכוק ולפי שהיה מנשה רשע לא נקראו על שמו לפרש שבניו היה: (יב) חלגה * לשון מלגתים טינטט'ר בלעז: (בחרתי נש"ח ג' י"ח) * (יג) משקול' * הוא חוט שבזוני' חוזה קושרין בו עופרת לכון בו את החומה: ימחה את הצלחה * יקנה את הקערה: (ח) ספר

את שארית נחלתי ונתתים ביד
 איביהם והיו לבו למשפת לכל
 איביהם: (טו) יען אשר עשו
 את הרע בעיני ויהיו מכעסים
 אתי מן היום אשר יצאו אבתם
 ממצרים ועד היום הזה: (טז) וגם
 דם נקי שפך מנשח הרבה מאד
 עד אשר מלא את ירושלים
 פה לפה לבד מהטאתו אשר
 רחטיא את יהודה לעשות
 חרע בעיני יהוה: (יז) ויהר
 דברי מנשה וכל אשר עשה
 וחתאתו אשר חטא הלוואיהם
 כתובים על ספר דברי הימים
 למלכי יהודה: (יח) וישכב
 מנשה עם אבתיו ויקבר בגן

וערדע איך פערלאססען , אונר דען
 פיינדען פרייס געכען , דאו זיא דער רויב
 אונר דיא בייטע אללער איהרער פיינדע
 ווערדען , (טו) ווייל זיא דאז טהאטען ,
 וואס מיר מיס פללעלט , אונר מיך איממער
 ערציהנטען , פאן דעם טאנע און , דא
 אוהרע פאר פאהרען אויס מצרים זינגען ,
 מיס יעצט . (טז) מנשה פערנאם אויך
 וערר פיל אונשולדיגעס בלוט , זא דאס
 ער ירושלים פאן איינעם ענדע בייס צום
 אנדערן דאמיט אנפיללטע ; אויסער דער
 זידע , דיא ער בעגינג , דאן פאלק יהודה
 צו פערלויטען , אום דאז צו טהון , וואס
 דעם עוויגען מיספיל . (יז) מנשה'ס
 איכרזגע געשיכטע , אללעס , וואס ער
 טהאט , אונר דיא זינדען , דיא ער
 בעגינג , פינדעט מאן בעשריבען אין דען
 יאדורביכערן דער קעניגע יהודה'ס .
 (יח) ער ענטשליך צו זיינען פעטערן ,
 אונר זוארד אין דעם גארטען זיינעם
 פאלאסטעם , אים גארטען עזוא ,
 בעגראבען . זיין זאון אמון פאלגטע

ביתו בגן עזא וימלך אמון

החתי

(טז) וגם וני . טעם קישור המקרא הוא
 עם הנקראות הקדומים הוה , שכימי מנשה
 מלך יהודה נחמס נור דינס של ישראל לגלות
 מארצם , חיה טובם וקטאת המלך המע
 הוה , אשר הקטיא את יהודה , לעשות
 חוענות גדולות , ואסך דם נקי בארץ , עד
 אשר עלתה חמת ה' , ובעהס עד לאון מכתם .
 דם נקי ושך מנשה . ירמה , שהיא היא
 הורג כל מי שלא הסכים לעבוד עבודה זרה ,
 והנביאים המוכיחים אותם , כמו שעשתה
 אוהל , שהתנה את נבואיה : (לבג) דא
 הרבה מאד . יש מרנות יכונל שלדאו טו ,
 שהרג יספיהו . (דלק) . פה לפה סיפא
 מלבן החשבתים , וכדומה : (ד) ויתח

בנו החתי
 נספא : (הכסדו) . וכן מתרגם לשכונות
 (יז) ויהר רברי מנשה וגו' , בספר דברי
 הימים (ב'ל"ג) מנאטו , שחזר בתשובה
 שלמה , והתפלל בלם נספר ונלכה אל ה'
 והחלבים שמע את תפלתו , ונגעתלו ,
 והגיברו על כנו , למלכותו על יהודה . והנה
 באברה עד היום הזה תפלת מנשה , אשר
 התפלל בצבל , נהיית אסור נכבלי ברזל ,
 צבל חייפה מקובלת לנו , כי כתובה היא
 בספרי הנקראים (אפאקריפישע ביכער) ,
 אשר חילם נעשים תוך ספרי הקדש , ויאף שיש
 מלאים קלמתי רכס'ס , כספר סכתת שלמה ,
 מנשה יהודית , ספר יכוסע בן סדוק , סוללות
 מלבן החשבתים , וכדומה : (ד) ויתח

איהם אין דער רעגירונג . (יט) צוויי
 אונד צוואנציג יאהר וואר אמון אלט ,
 אלס ער צור רעגירונג קאם , אונד צווייג
 יאהרע רעגירטע ער אין ירושלים . זיינע
 מוטטער היס משלמת , טאכטער
 הרניץ , אונד וואר אויס יטבה .
 (כ) ער טהאט , וואס דעם עוויגען
 מיספיל , וויא זיין פאטער מנשה ;
 (כא) וואנדעלטע אויף דעם וועג , דען
 זיין פאטער גינג , דיהנטע זיינען אבי
 שויליכען געזען , אונד בעטעטע ויא אן ,
 (כב) פערליס דען עוויגען , דען גאטט
 זיינער פארעלטערן , אונד וואנדעלטע
 גיכט אויף דעם וועג דעם עוויגען .
 (כג) זיינע בעדיהנטען מאכטען איינע
 פערשווערונג געגען איהן , אונד ער
 מארדעטען איהן אין זיינעם פאללאסטע .
 (כד) אבער דאן פאלק דעם לאנדעם
 ערשליג אללע , דיא געגען דען קעניג
 אמון זיך פערשווארען , אונד מאכטען
 זיינען זארו יאשיהו צום קעניג אן
 זיינער שטעללע . (כה) אמון'ס איבריגע
 געשיכטע , אונד זיינע טהאטען , פינדעט
 מאן אויפגעצייכעט אין דען יאהר
 ביכערן דער קעניגע יהודה'ס . (כו) מאן
 בעגרוכ איהן אין זיין גראב , אויסגארטען
 עזא , אונד זיין זארו יאשיהו ווארד
 קעניג אן זיינער שטעללע .
 כב (א) אכט יאהר וואר יאשיהו
 אלט , אלס ער קעניג ווארד , אונד
 רעגירטע

החתי : (יט) בן עשרים ושתים
 שנה אמון במלכו ושתים שנים
 מלך בירושלם ושם אמו
 משלמת בת הרנין מן יטבה :
 (כ) ויעש הרע בעוני יהוה
 כאשר עשה מנשה אביו :
 (כא) וילך בכל הדרכ אשר
 הלך אביו ויעבד את הגללים
 אשר עבד אביו וישתחו להם :
 (כב) ויעזב את יהוה אלהי אבתיו
 ולא הלך בדרכ יהוה :
 (כג) ויקשרו עבדי אמון עליו
 וימיתו את המלך בכרתו :
 (כד) ויך עם הארץ את כל
 הקשרים על המלך אמון
 וימליכו עם הארץ את יאשיהו
 בנו תחתיו : (כה) ויתר דברי
 אמון אשר עשה הלוא הם
 כתובים על ספר דברי הימים
 למלכי יהודה : (כו) ויקבר אתו
 בקברתו בגן עזא ומלך יאשיהו
 בנו תחתיו :

כב (א) בן שנתה שנה יאשיהו במלכו ושלשים ואחת
 מ כ ל ל י ו פ י

כא (ח) להניד , ענין המוד : (יב) תצלחה , שרשו כלל מנכון כפעל מפעלי הכפל ,
 והוא ענין תבועו' הרעש טנדאמי' טבלע' : (יג) משקולת , בחולס והוא העופרת
 שזוים בו' ומחית , ענין קמות נבי' ומחית את ירושלים מיושבי' ובפי' כאשר ימחה ספר איש פי'
 כאשר ימחה האדם את הכלת : הכלת , פי' קדרה או קערה :